

Källa: Naturvårdsverket

Egenkontroll för företagare

Miljöbalken berör alla

Miljöbalken syftar till att främja en hållbar utveckling, vilken är förutsättningen för en bra miljö nu och i framtiden.

Miljöbalkens regler ska följas av alla och det är vars och ens skyldighet att känna till hur den egna verksamheten berörs av bestämmelserna.

Egenkontroll – vad är det?

Egenkontrollen är ett verktyg för att se till att man lever upp till miljöbalkens grundläggande krav på resurshushållning och hänsyn till hälsa och miljö.

Det generella kravet på egenkontroll enligt miljöbalken gäller alla verksamheter som kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Ett mer preciserat krav på egenkontroll finns för tillstånds- och anmälningspliktiga verksamheter. Kraven finns i förordningen om verksamhetsutövarens egenkontroll (FVE), SFS:1998:901.

Genom egenkontrollen kan man motverka och förebygga olägenhet för människors hälsa eller påverkan på miljön. En väl fungerande egenkontroll ger goda förutsättningar för att fel på utrustning, olämplig inredning, felaktiga rutiner eller andra brister, upptäcks innan de orsakar olägenheter. Dokumentationen av egenkontrollen underlättar arbetet och uppföljningen.

Hitta rätt nivå

Egenkontrollen ska naturligtvis anpassas efter verksamheten. En mindre verksamhet som är enkel att överblicka och innebär små risker, kan ha en enklare egenkontroll än den större mer komplexa verksamheten.

Egenkontrollen är ingenting man blir ”klar med”. Den måste fortlöpande skötas och ses över så att den följer förändringar i verksamheten. Arbetet ska alltså regelbundet följas upp och ändringar och förbättringar ska göras när det är befogat

Miljöbalken lägger ansvaret på dig som verksamhetsutövare att självständigt följa miljöbalkens regler!

Egenkontroll är den metod du ska använda!

Skaffa överblick

Börja med att kartlägga verksamheten. Vad i din verksamhet kan påverka människors hälsa eller miljön? Vilka miljökrav gäller för din verksamhet? Bestäm därefter vilka åtgärder, undersökningar och rutiner som behövs för att minska riskerna.

Tänk på att det finns två typer av risker:

- Risker när verksamheten bedrivs på normalt sätt
- Risker i samband med särskilda händelser t ex olyckor

Vilka typer av risker som finns beror förstås på vilken typ av verksamhet det är. Otydlig ansvarsfördelning och dålig organisation kan i sig utgöra en risk, ex om en arbetsuppgift ”faller mellan stolarna”.

Vad händer om egenkontrollen inte uppfyller kraven?

Om en verksamhet saknar egenkontroll eller egenkontrollen inte bedöms uppfylla kraven i förordningen kan tillsynsmyndigheten förelägga verksamhetsutövaren att vidta åtgärder för att rätta till detta. Föreläggandet kan förenas med vite.

Om en verksamhetsutövare inte anmäler en driftsstörning eller liknande händelse är tillsynsmyndigheten skyldig att göra en åtalsanmälan med rubriceringen ”försvarande av miljökontroll”.

Egenkontroll är ett sätt att tänka och ska ingå som en del i det dagliga arbetet!

Arbetet med arbetsmiljö och brandskydd är uppbyggt på liknande sätt som egenkontrollen!

Klargör ansvarsfördelningen

Det är verksamhetsutövaren som ansvarar för att det finns en dokumenterad och fungerande egenkontroll. Men det är viktigt att fördela ansvaret bland personalen och göra alla delaktiga i arbetet.

Det ska vara tydligt vem som ansvarar för vad och detta ska vara dokumenterat. Den ansvarige måste ha kunskap om lagar och regler samt ha tid och möjlighet att göra det som krävs.

4 § Förordning om verksamhetsutövers egenkontroll Organisatoriskt ansvar

För varje verksamhet skall finnas en fastställd och dokumenterad fördelning av det organisatoriska ansvaret för de frågor som gäller för verksamheten enligt

1. miljöbalken,
2. föreskrifter som meddelats med stöd av miljöbalken samt
3. domar och beslut rörande verksamhetens bedrivande och kontroll meddelade med stöd av de författningar som avses i 1 och 2.

Upprätta rutiner

Det ska finnas rutiner för att fortlöpande kontrollera att risker för hälsa och miljö förebyggs. Det ska finnas möjlighet att i god tid sätta in åtgärder mot brister i eller risker med verksamheten.

Exempel på områden för vilka dokumenterade rutiner bör upprättas:

- Skötsel och reparation
- Instrument och reningsutrustningars funktion (ex. kalibrering)
- Hantering av avfall/farligt avfall
- Hantering av kemikalier
- Transporter

5 § Förordning om verksamhetsutövers egenkontroll

Rutiner för kontroll

Verksamhetsutövaren skall ha rutiner för att fortlöpande kontrollera att utrustning m.m. för drift och kontroll hålls i gott skick, för att förebygga olägenheter för människors hälsa och miljön.

Det som föreskrivs i första stycket skall dokumenteras.

Samordna arbetet och gör en tydlig ansvarsfördelning!

Skrivna rutiner underlättar arbetet och risken att något blir fel eller missas blir mindre!

Bedömning av risker och driftstörning

Riskerna med verksamheten ska fortlöpande bedömas och undersökas ur hälso- och miljösynpunkt. Utifrån bedömningen ska man sedan vidta åtgärder för att minska riskerna.

Undersökningar och vidtagna åtgärder ska dokumenteras. Oavsett om ansvaret för kontrollen ligger på fastighetsägaren eller någon annan ska verksamhetsutövaren ha kunskap om riskerna. En riskbedömning bör utföras minst en gång per år eller oftare om så behövs. Om en driftstörning inträffar bör alltid riskbedömningen ses över för att undersöka vilka eventuella förändringar som behöver genomföras.

Vid driftstörningar eller liknande som kan skada hälsan eller miljön inom eller utom verksamheten ska tillsynsmyndigheten underrättas och det ska finnas fastställda rutiner för att hantera situationen.

Dokumentera:

- Risker vid normal drift
- Risker vid särskilda händelser (driftstörning, brand, elavbrott, kemikalieutsläpp etc.)

6 § Förordning om verksamhetsutövares egenkontroll Bedömning av risker och driftstörning

Verksamhetsutövaren skall fortlöpande och systematiskt undersöka och bedöma riskerna med verksamheten från hälso- och miljösynpunkt. Resultatet av undersökningar och bedömningar skall dokumenteras.

Inträffar i verksamheten en driftstörning eller liknande händelse som kan leda till olägenhet för människors hälsa eller miljö, skall verksamhetsutövaren omgående underrätta tillsynsmyndigheten om detta.

*Vad omfattar undersökningen?
Vad omfattar undersökningen?*

Hur ofta ska den göras?

Vem är ansvarig?

Anmäl driftstörning till miljökontoret!

Var noga med utvärdering, uppföljning och dokumentation

Kemikalieförteckning

Det ska finnas en förteckning över kemiska produkter som hanteras i verksamheten och som kan innebära risker från hälso- eller miljösynpunkt.

Kemikalieförteckningen ska innehålla uppgifter om:

- Produktens namn
- Använda mängder och användningsområden
- Information om hälso- och miljöskadlighet, riskfrasen ex. R34=frätande
- Klassificering med avseende på hälso- och miljöfarlighet, farokod ex. T=giftig

I dokumentationen ska det finnas en ansvarig för kemikalieförteckningen. Förteckningen ska kontinuerligt uppdateras och det ska finnas aktuella säkerhetsdatablad för samtliga kemikalier.

För att kunna göra en korrekt riskbedömning är det lämpligt att förteckningen förs på ämnesnivå.

7 § Förordning om verksamhetsutövares egenkontroll Förteckning över kemiska produkter

Verksamhetsutövaren skall förteckna de kemiska produkter samt biotekniska organismer som hanteras inom verksamheten och som kan innebära risker från hälso- och miljösynpunkt.

Förteckningen skall uppta följande uppgifter om produkterna eller organismerna:

- Produktens eller organismens namn,
- omfattning och användning av produkten eller organismen,
- information om produkten eller organismens hälso- och miljöskadlighet samt
- produktens eller organismens klassificering med avseende på hälso- och miljöfarlighet.

Se över kemikalieförteckningen och byt ut till mindre farliga produkter om det går!

Här finns mer information

- **Miljöbalken 1998:808**

är den grundläggande lagstiftningen inom miljöområdet

www.notisum.se eller www.lagrummet.gov.se

Förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd – SFS 1998:899

Miljöprövningsförordningen – SFS 2013:251

Förordningen om verksamhetsutövarens egenkontroll – SFS 1998:901

Avfallsförordningen – SFS 20011:927

- **Arbetsmiljöverket**

www.av.se

På Arbetsmiljöverkets hemsida finns information och föreskrifter om regler för arbetsmiljön.

- **Kemikalieinspektionen**

www.kemi.se

På Kemikalieinspektionens hemsida kan man hitta information och föreskrifter om kemikalier, säkerhetsdatablad m.m.

- **Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)**

www.msb.se

På MSBs hemsida finns information om systematiskt brandskyddsarbete.

- **Naturvårdsverket**

www.naturvardsverket.se

Faktablad 8256: Egenkontroll för C – verksamheter

Handbok 2001:3: Egenkontroll

Diverse föreskrifter

*Kontakta ditt
miljökontor för mer
information!*

*Miljösamverkan f
Projektedare
Linda Helander
076-783 78 14
linda.helander@rjl.se*

*Broschyren tryckt
2007-09-11
Reviderad
2015-11-25*